

N:o 165.

Af Herr **Sven Andreasson** från Elfsborgs län: *Angående ändringar i Kongl. kungörelsen den 20 Maj 1864, rörande enskilda banker med rätt att utgifva egna banksedlar.*

I § 2 stadgas att delegarne, "till antalet minst tretio", skola svara "en för alla och alla för en, för uppfyllandet af alla bankbolagets förbindelser". Detta är den så kallade *solidariska ansvarigheten*, hvilken man ofta sett framhållas såsom något särdeles betryggande för den, som åt dylika banker anförtrot sin egendom eller i dess sedlar nedlägger sina tillgångar. Vid någon eftertanke visar sig dock snart huru föga betryggande denna ansvarighet i sjelfva verket är. I händelse bankbolaget ej kan fullgöra sina förbindelser, utan försättes i konkurs, så inträder dermed icke någon rättighet att emot delegarne i bolaget göra gällande anspråk på fullgörande af bolagets förbindelser. En sådan rättighet inträder nemligen först sedan bankbolagets konkurs hunnit utredas och dess tillgångar fördelas. Väl bekant är, att konkursutredningar ej gå fort, och skulle ett bankbolag råka i konkurs, är det temligen säkert att ett flertal af år föringinge innan konkursen vore utredd. Och lika visst torde kunna förutses, att detta rymliga anstånd skulle begagnas så, att rättigheten att af de efter utredningen kvarvarande delegarne utkräfvat hvad i konkursen brustit, icke vore mycket värd. Men icke blott för bolagets möjliga gäldenärer, utan äfven för bolagets eget bästa, synes en förändring häruti önskvärd. Man hör visserligen nu återopas, att den solidariska ansvarigheten skall vara för bolaget gagnelig, enär den skall göra delegarne intresserade i en noggrann tillsyn å ledningen af bankens affärer, och härigenom stärka bolagets vaksamhet inom sig och öka förtroendet utom bolaget till detsamma. Detta kan dock i verkligheten ej blifva fallet, då hvar och en, som något litet tagit reda på förhållandet, vet att den så kallade solidariska ansvarigheten är sken, men ej verklighet. Jag föreslår derföre, att stadgas måtte, att, om bankbolag gör konkurs eller om dess rörelse, jemlikt 29 § af ifrågakvarande Kongl. kungörelse, till följd af oförmåga att inlösa dess sedlar, inställes,

skall för bankens solidariska bolagsmän inträda skyldigheten att genast en för alla och alla för en uppfylla bankbolagets förbindelser så, som bolagsmännens egna.

I afseende på bankernas sedelutgifningsrätt, torde den mening vara temligen allmän, att den, genom de bestämmelser, som i § 26 af Kongl. kungörelsen den 20 Maj 1864 meddelades, blifvit alltför vidt utsträckt. I fråga om hvilken eller hvilka af der erkända grunder för sedelutgifningsrätt, som må bibehållas eller utgå, lära väl meningarne ej vara lika ense. För min del tror jag vara rättast, att utgå från den synpunkt, att enskild bank, som erhållit rätt att utgifva egna sedlar, må utöfva denna rätt så långt den visar sig ega fullgoda och lätt realisabla tillgångar af den beskaffenhet att sedelutgifning lämpligen kan på dem grundas och derjemte den allmänna rörelsens fördel kan genom sedlarues utsläppande befrämjas. Men någon allmänna rörelsens fördel främjas icke derigenom att riksbankens sedlar indragas ur rörelsen för att enskilda bankers sedlar deruti skola kunna utsläppas. Detta är enda, men för den allmänna rörelsen visst ej gagnande följden af stadgandet i mom. b) af nyssnämnda §, ett moment, som alltför uppenbart bereder enskilda bankerna tillfälle att ej behöfva i verklig mening hålla kassa för inlösen af sina sedlar. Då vidare allmänna rörelsens underlättande, men icke enskilda bankernas gynnande bör vara ändamålet med den dem lemnade sedelutgifningsrätt, läser mom. d) icke kunna i minsta mån försvaras. Eller hvad underlättas allmänna rörelsen deraf, att enskilda banker skola kunna å medel, insatta i riksbanken, utgifva sedlar? För den allmänna rörelsen måtte det vara minst lika nyttigt, att riksbankens sedlar i dylikt fall blefve utelöpande. Men om medlen draga ränta i riksbanken på samma gång enskild banks sedlar derå utgifvas, blir åtminstone fördelen för den enskilda banken lika klar, som nyttan för det allmänna torde vara och förblifva minst sagdt dunkel. Icke heller den under mom. e) upptagna grund för sedelutgifningsrätt torde kunna godkännas, då den lika med mom. b) är ytterst svår att kontrollera och det i sjelfva verket väl alltid tillkommer en bank, som vill utgifva sedlar, att så ställa sin grundfond, att den kan i grundfondshypotek nedsätta det hufvudsakliga beloppet af sin blifvande sedelutgifningsrätt. I öfverensstämmelse härmed får jag föreslå, att mom. b), d) och e) i § 26 af förenämnda Kongl. kungörelse må upphävas samt mom. c) till följd häraf uppflyttas till mom. b).

Under den diskussion rörande våra penningeförhållanden, som under de senare åren fortgått, har allt mer och mer framhållits vigten deraf, att det allmänna rörelsemedlet vid mindre likvider vore verkligt mynt och ej till den grad, som i vårt land är fallet, sedlar. Då de skäl, som för dessa åsigter blifvit anförda, synts mig i flere afseenden tänkvärda; då jag erfarit den myckna olägenhet, som särdeles den mindre kunniga delen af befolkningen har att reda sig med den alltför talrika mängd af olika slags sedlar på mindre valörer, som genom den i sednare tider tillkomna mängd af enskilda banker sättas i omlopp; och då jag iakttagit, att åsigterna om skadligheten af sedlar å smärre valörer varmest förfäktats af kända delegare i en-

skilda bankerna, samt således all anledning är förhanden att behovet af en förändring häruti äfven inom de enskilda bankerna sjelfva inses och erkännes, anser jag mig ega fulla skäl påyrka den ändring af sista punkten i mom. 4 af § 27 uti Kongl. kungörelsen den 20 Maj 1864, att orden "fem" och "tio" uteslutas, så att enskilda banksedlar ej må få utgifvas på så låga valörer som fem och tio riksdaler riksmünt.

I § 35 erkännes, likasom i tidigare bank-oktrojer, förlust af bankbolagets reservfond jemte en tiondedel af grundfonden vara giltig anledning till bolagets ställande under utredning och bankrörelsens upphörande. Men detta har i 1864 års Kongl. kungörelse blifvit så uppfattadt, att endast i det fall, att förlusten visar sig i behörigen revideradt bokslut och efter det en särskildt sammankallad bolagsstämma förklarar, att bolaget ej vill tillskjuta det felande eller ock beslutat om tillskott, men detta ej inom tre månader influtit, då först skall banken ställas under utredning. En bankdirektion, som finner banken hafva förlorat både reservfond och tiondedelen af grundfonden, kan således, detta oaktadt, låta rörelsen fortgå, kanske året om och ännu längre, och låta förlusterna allt vidare ökas, utan att vidtaga någon åtgärd, så länge ej bokslut blifvit gjort och "behörigen revideradt". Då emellertid en dylik bankbolagets ställning kan i hög grad menligt inverka på den allmänhets rätt, som med banken inlåtit sig i affärsförhållanden, bör det därför ej få på bankbolaget bero att, sedan en sådan ställning inträdt för bolaget, som påkallar utredning af rörelsen, i stället låta denna fortgå under en tid mer än tillräckligt lång att genom ytterligare förluster sätta bolaget i ännu vida sämre skick. Allmänhetens säkerhet och bästa var bättre vårdad genom hvad i äldre oktrojerna stadgades, och jag föreslår därför att, i stället för nuvarande § 35 i Kongl. kungörelsen den 20 Maj 1864, måtte införas en bestämmelse, att, så snart bankbolags reservfond, jemte en tiondedel af grundfonden, gått förlorade, skall banken ställas under utredning och bolaget der- efter upplösas.

På grund af hvad sålunda är anfördt, tillåter jag mig vördsamt föreslå, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t göra framställning om de ändringar i Kongl. kungörelsen den 20 Maj 1864, som här ofvan blifvit omförmälda.

Om remiss till vederbörligt utskott anhålles.

Stockholm den 28 Januari 1874.

Sven Andreasson.